

Vergaderjaar 2025–2026

36 800 XIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2026

Nr. 9

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2025

Conform eerder gemaakte toezeggingen¹ ontvangt u hierbij het rapport Rijk aan gedraginzichten: editie 2025. Deze rapportage geeft een impressie van hoe gedragkennis bij de ontwikkeling van beleid, uitvoering en toezicht werd meegewogen in de periode 2023–2025. De cases zijn thematisch geordend langs de thema's Klimaat en omgeving, Gezondheid en weerbaarheid, Werken en ontwikkelen, en Financiën en consumentenzaken. Hiernaast geeft de rapportage ook voorbeelden van hulpmiddelen die Rijksambtenaren helpen om doenvermogen en gedragkennis mee te wegen in hun werk.

Het benutten van gedragswetenschappelijke kennis in het gehele beleidsproces is sinds 2014 regeringsbeleid.² Het benutten van kennis over menselijke gedrag betekent dat beleid wordt gebaseerd op wat mensen daadwerkelijk willen, kunnen, ervaren en doen, in plaats van beleid te baseren op geïdealiseerde of modelmatige assumpties. Hierdoor is de overheid beter in staat beleid te maken dat aansluit bij de leefwereld van mensen en hun doenvermogen. Deze werkwijze vergroot de effectiviteit van beleidsmaatregelen en maakt uitvoering en handhaving efficiënter.

De afgelopen 10 jaar zijn stappen gezet om in de Rijksbrede werkprocessen van de overheid aandacht te vragen voor een realistisch perspectief op menselijk gedrag. Zo zijn gedragkennis, en het daaraan gerelateerde doenvermogen, onderdeel geworden van zoals het Beleidskompas, de Uitvoerings- en Handhavingstoets, de Invoeringstoets en de Handreiking Beleidsevaluaties. Maar we zijn er nog niet. Recent schreef de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening dat wetten veel meer toegespitst moeten zijn op de praktijksituatie van

¹ Naar aanleiding van vragen van de PvdA Eerste Kamer fractie over de kabinetsreactie op het WRR-rapport «Weten is nog geen doen». Kamerstukken I 2018–2019, 34 775, AS

² Kamerstukken II 2014–2015, 34 000 XIII, nr. 140.

mensen dan op een tekentafelwerkelijkheid.³ Ook de Staatscommissie rechtsstaat vond dat vereenvoudiging moet sporen met het doenvermogen van de burger.⁴ De agendabrief wetgevingskwaliteit kondigde aan dat de aandacht voor de kwaliteitseis doenvermogen wordt versterkt, mede door inzetten op het gebruik van gedragsinzichten en ervaringskennis.⁵

Op 20 augustus van dit jaar is de verkenning «Tien jaar na «Met kennis van gedrag beleid maken» Hoe nu verder? van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) verschenen.⁶ In deze verkenning is de WRR kritisch over waar de overheid staat met het benutten van gedragswetenschappelijke kennis in het beleid. De WRR pleit voor een gelijkwaardige rol voor het gedragswetenschappelijke perspectief naast het financieel-economische en juridische perspectief. Beleid draait immers om mensen. De WRR stelt dat de toepassing van gedragswetenschappelijke kennis bij de Rijksoverheid zich momenteel veelal typeert door niet-verplicht en aan het einde van de beleidscyclus. Daarom pleit de WRR voor een meer structurele inbedding van het gedragswetenschappelijk perspectief met het accent op meer verplichtend en meer stroomopwaarts in de beleidscyclus.

De recente Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC)-evaluatie van de kwaliteitseis doenvermogen voegt hieraan toe dat er te winnen valt op het hebben van een plan en sturing op de toepassing van doenvermogen. Het Behavioural Insights Netwerk Nederland (BIN NL) zal in 2026 een reeks inspiratiesessies organiseren waarin overheidsorganisaties worden geholpen met het opstellen van een strategie voor het verder verankeren van gedragskennis in hun primaire processen. Uw Kamer wordt begin 2026 voorzien van een inhoudelijke reactie op de WODC-evaluatie.

De publicatie Rijk aan gedragsinzichten wordt gecoördineerd door BIN NL. BIN NL is binnen de Rijksoverheid het samenwerkingsverband voor de toepassing van gedragskennis in beleid, uitvoering, toezicht en communicatie. BIN NL faciliteert het onderling uitwisselen van kennis en ervaring en speelt daarnaast een ondersteunende en aanjagende rol. Het netwerk is ruim tien jaar geleden opgericht.⁷

De Minister van Economische Zaken,
V.P.G. Karremans

³ Kamerstukken II 2023–2024, 35 867, nr. 6.

⁴ Kamerstukken II 2023–2024, 29 279, nr. 869.

⁵ Kamerstukken II 2024/25, 36 600 VI, nr. 151.

⁶ Tien jaar na «Met kennis van gedrag beleid maken» Hoe nu verder? | Verkenning | WRR

⁷ Kamerstukken II 2014–2015, 34 000 XIII, nr. 140.